

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2026—2029

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2026—2029 (SRR 2/2025 rd): Ärendet har lämnats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 23.5.2025.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Armi Liinamaa, finansministeriet
- regeringsråd Nico Steiner, arbets- och näringsministeriet
- arbetsmarknadsråd Outi Viljamaa, arbets- och näringsministeriet
- ledande expert Aleksi Karvonen, justitieministeriet
- övermatematiker Tapio Isolankila, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Annamari Asikainen, social- och hälsovårdsministeriet
- jämställdhetsombudsman Rainer Hiltunen, jämställdhetsombudsmannens byrå
- diskrimineringsombudsman Kristina Stenman, diskrimineringsombudsmannens byrå
- direktör Eerik Tarnaala, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, ansvarsområdet för arbetarskydd
- enhetschef Marjaana Sauvola-Lukkari, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
- enhetschef Santtu Sundvall, UF-centret
- generaldirektör Antti Koivula, Arbetshälsoinstitutet
- sysselsättningsdirektör Taisto Tuominen, Lahtis sysselsättningsområde
- generalsekreterare Taina Riski, Delegationen för jämställdhetsärenden
- chef för utbildnings- och sysselsättningsfrågor Mikko Heinikoski, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- chefsekonom Patrizio Lainá, STTK rf
- ledande expert Vesa Rantahalvari, Finlands näringsliv rf
- chefsekonomist Juho Ruskoaho, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT
- utvecklingschef Erja Lindberg, Finlands Kommunförbund
- utvecklingschef Mikko Mehtonen, Finlands Kommunförbund
- ledande skatteexpert Emmiliina Kujanpää, Näringslivets Delegation EVA rf
- prognoschef Juho Koistinen, Forskning om arbete och ekonomi LABORE

Utlåtande AjUU 6/2025 rd

- verksamhetsledare Lauri Holappa, UTAK - Uuden talousajattelun keskus.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Salo sysselsättningsområde
- Västra Birkalands sysselsättningsområde, Sastamala stad
- Akava ry
- Företagarna i Finland rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Syftet med planen för de offentliga finanserna är att stödja det beslutsfattande som gäller de offentliga finanserna och de mål som ställts för de offentliga finanserna. I planen ingår delar som gäller statsfinanserna, välfärdsområdenas ekonomi, den kommunala ekonomin, lagstadgade arbetspensionsanstalter och övriga socialskyddsfonder. Statsrådet gör upp en plan för de offentliga finanserna för varje valperiod och justerar årligen planen för de följande fyra åren.

Finansministeriets bedömning är att den ekonomiska tillväxten kommer att vara 1,3 % 2025 och kring 1,5 procent 2026—2029. Den geopolitiska osäkerheten och de handelspolitiska spänningarna har dock avsevärt ökat osäkerheten om framtidsutsikterna. Underskottet i de offentliga finanserna ökade och var 4,4 procent i förhållande till bruttonationalprodukten 2024. Det förbättrade konjunkturläget och de anpassningsåtgärder som regeringen beslutat om minskar underskottet från och med 2025.

De offentliga finanserna har under de senaste 15 åren försämrats på grund av den åldrande befolkningen, globala kriser, konsekvenserna av Rysslands anfallskrig och den svaga ekonomiska tillväxten i Finland. Under de senaste åren har också de stora försvarsupphandlingarna och den höjda räntenivån ökat den offentliga skulden. Finansministeriets ekonomiska avdelning förutspår att den offentliga sektorns skuld i förhållande till bruttonationalprodukten kommer att vara nästan 90 procent i slutet av 2029, medan den var cirka 35 procent 2008.

Statsminister Petteri Orpos regering har som mål att stabilisera skuldkvoten i de offentliga finanserna fram till 2027. Genom regeringens sysselsättnings- och tillväxtåtgärder eftersträvas 100 000 nya sysselsatta. Målet på längre sikt är att höja sysselsättningsgraden till 80 procent. För att uppnå målen har regeringen tidigare beslutat och förbundit sig att genomföra åtgärder som stärker de offentliga finanserna med sammanlagt 9 miljarder euro. Regeringen beslutade vid halvtidsöversynen om nya åtgärder som enligt planen för de offentliga finanserna förbättrar incitamenten att arbeta, stärker finländarnas köpkraft och stöder förutsättningarna för investeringar och företagande.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet behandlar planen närmare i fråga om sitt eget ansvarsområde.

Utlåtande AjUU 6/2025 rd

Arbetslivet

I planen för de offentliga finanserna konstateras det att sysselsättningsläget är svagt, men tack vare den ökade produktionen under 2025 börjar sysselsättningen gradvis öka. Åren 2026—2029 ökar antalet sysselsatta och arbetslöshetsgraden sjunker till drygt 7 procent, beräknas det i planen. Sysselsättningsgraden (15—64-åringar) beräknas öka till 73,7 procent 2029. Utvecklingen av sysselsättningen påverkas förutom av konjunkturutvecklingen också av regeringens strukturpolitiska sysselsättningsåtgärder.

De viktigaste strukturpolitiska åtgärderna för att öka sysselsättningen enligt regeringsprogrammet består av omfattande reformer av arbetslöshetsförmånerna och arbetsmarknadsreformer som stärker flexibiliteten på arbetsmarknaden. Dessa åtgärder har i stor utsträckning redan genomförts. De åtgärder som hittills har genomförts bedöms enligt planen för de offentliga finanserna på längre sikt stärka sysselsättningen med cirka 90 000 personer och de offentliga finanserna med sammanlagt cirka 2,1 miljarder euro genom den ökade sysselsättningen.

Vid halvtidsöversynen beslutade regeringen om sådana ändringar i beskattningen som dels stöder ökade investeringar och företagande, dels förbättrar incitamenten att arbeta och ökar konsumenternas köpkraft. Samtidigt beslutade regeringen att stärka skattebasen bland annat genom att rätten till skatteavdrag för medlemsavgifter till arbetsmarknadsorganisationer slopas från och med 2026. Ändringen genomförs symmetriskt både i fråga om arbetsgivar- och arbetstagarorganisationernas medlemsavgifter.

Regeringen beslutade vid halvtidsöversynen att slopa skrivningen i regeringsprogrammet om att ingen lön ska betalas under den första sjukledighetsdagen. Regeringen ersätter skrivningen med tre nya åtgärder. Den första gäller sparad ledighet, det vill semesterdagar som arbetstagaren sparar för att ta ut under följande semesterperiod eller senare. Enligt besluten vid halvtidsöverläggningen är det i fortsättningen arbetsgivaren som beslutar när sparad ledighet ska hållas på samma sätt som i fråga om andra semestrar, om inte något annat avtalas. En annan åtgärd är att förtydliga bestämmelserna om integritetsskydd i arbetslivet. Regeringen beslutade utreda behoven av att ändra lagen om integritetsskydd i arbetslivet och möjligheterna att upphäva det Finlandstillägg som medför administrativ börda. För det tredje beslutade regeringen sänka tillämpningsgränsen för personalens förvaltningsrepresentation från 150 till 100 anställda och slog fast att förvaltningsrepresentationen ska genomföras i styrelsen eller ledningsgruppen.

Vid halvtidsöversynen beslutade regeringen också utreda metoder för att underlätta anställningen av unga under 29 år. Beslut om detta ska fattas vid ramförhandlingarna våren 2026. Regeringen beslutade om en ändring av hemvårdsstödet, enligt vilken rätten till stöd för hemvård börjar efter tre års boendetid. Syftet med ändringen är att stödja integrationen för barn och föräldrar. Vid halvtidsöverläggningen bekräftade regeringen också införandet av en kombinationsförsäkring. Syftet är att förbättra den sociala tryggheten för personer som samtidigt är företagare och löntagare. Regeringen slog också fast att propositionerna om allmänt stöd och om en reform av utkomststödet så att det bättre sporrar till arbete ska lämnas till riksdagen hösten 2025.

Vid arbetslivs- och jämställdhetsutskottets sakkunnigutfrågning fästes i likhet med planen för de offentliga finanserna vikt vid de osäkra ekonomiska utsikterna och risken för att den ekonomiska

Utlåtande AjUU 6/2025 rd

utvecklingen i år och nästa år blir sämre än väntat. Det föreligger en allvarlig risk för att långtidsarbetslösheten ökar om den ekonomiska utvecklingen förblir svag under en lång tid. De strukturella sysselsättningsåtgärderna har heller ingen effekt om det inte finns någon efterfrågan på det ökade utbudet av arbete. I nuläget finns det ovanligt få lediga jobb. Utskottet framhåller att besluten vid halvtidsöverläggningen om att öka investeringarna och stödja företagande också har betydelse för den framtida sysselsättningsutvecklingen med beaktande av den ökade osäkerheten i världsekonomin. Utskottet betonar också att det med tanke på den framtida tillväxten är viktigt att höja kompetensnivån och stödja kontinuerligt lärande. Utskottet noterar dessutom att tillväxtåtgärdernas dynamiska effekter inte har kunnat beaktas i planen för de offentliga finanserna. Därför kan tillväxten också vara snabbare än väntat, underskotten mindre och skuldkvoten utvecklas mer gynnsamt än väntat.

Sakkunniga lyfte också fram den pågående trippelomställningen i arbetslivet. Samtidigt är både arbete, hälsa och säkerhet föremål för stora förändringar. De traditionella arbetsrollerna ändras samtidigt som det krävs nya färdigheter och uppkommer nya arbetstillfällen. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet betonar arbetslivsforskningens betydelse för att svara på förändringarna i arbetslivet. Utskottet anser det vara viktigt att psykisk hälsa och kognitiv ergonomi beaktas i företagshälsovården starkare än för närvarande.

Jämställdhet

Planen för de offentliga finanserna innehåller ingen bedömning av jämställdhetskONSEKVENSerna. Utifrån arbetslivs- och jämställdhetsutskottets sakkunnigutfrågning kan bland annat följande beslut vid ramförhandlingarna ha konsekvenser för jämställdheten: höjningen av nivån på arvoden för närståendevård och familjevård, ändringen av lagen om funktionshindersservice så att den följer grundlagsutskottets riktlinjer om livsskedet, ändringarna i hemvårdsstödet, försöket med valfrihet för personer över 65 år (FPA-ersättningar), genomförandet av det befolkningspolitiska programmet och ändringarna i beskattningen. Sakkunniga framförde också att besparingarna i statsunderstöden kan minska finansieringen till organisationer som utför arbete som främjar delaktighet, jämställdhet och likabehandling och på så sätt försvaga arbetet för att främja jämställdhet och likabehandling i samhället.

Vid beredningen av den årliga budgeten gör ministerierna en sammanfattande granskning av den verksamhet i anslutning till budgetpropositionen som har betydande jämställdhetskONSEKVENS. Vid granskningen av konsekvenserna för jämställdheten ska uppmärksamhet enligt finansministeriets anvisningar fästas vid de samhälleliga effektmålen för jämställdheten mellan könen inom förvaltningsområdet och vid de utgifter inom förvaltningsområdet som kan inverka på förverkligandet av jämställdheten. Dessutom ska de viktigaste konsekvenserna, inklusive konsekvenserna för jämlikheten och jämställdheten, bedömas vid beredningen av varje proposition.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet konstaterar att myndigheterna har skyldighet att främja jämställdheten i all sin verksamhet. Det är ytterst viktigt att man vid beredningen av propositioner och andra åtgärder som vidtas för att genomföra planen för de offentliga finanserna bedömer deras konsekvenser för jämställdheten för att negativa konsekvenser ska kunna minskas och undvikas. En omsorgsfull bedömning av konsekvenserna för jämställdheten och jämlikheten är en

Utlåtande AjUU 6/2025 rd

förutsättning åtminstone i fråga om ovan nämnda helheter. Vid bedömningen ska uppmärksamhet fästas vid om konsekvenserna hopas på enskilda människogrupper.

Utskottet anser i likhet med förra året att det är viktigt att nuvarande och kommande offentliga investeringar i forsknings- och utvecklingsverksamhet strävar efter att avveckla en starkt köns-segregerad arbetsmarknad i Finland, utnyttjar en så bred kunskapsbas som möjligt och gör det möjligt för personer med olika bakgrund att utbilda sig inom branscher som ur framtidsperspektiv är viktiga för Finland (se också AjUU 6/2024 rd, s. 3). I Finland har andelen kvinnor ökat till exempel bland studerande inom teknik, men kvinnorna utgör fortfarande omkring en tredjedel av alla studerande inom branschen. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet betonar utbildningens betydelse för att förebygga segregation på arbetsmarknaden på lång sikt. Utskottet anser det vara viktigt att sambandet mellan forsknings- och utvecklingspolitiken, utbildningspolitiken och jämställdhetspolitiken identifieras när statens forsknings- och utvecklingsfinansiering fördelas och används.

Besparingar inom den offentliga förvaltningen

Regeringen beslutade vid halvtidsöverläggningen om ytterligare besparingar på 130 miljoner euro inom statsförvaltningen. Regeringen beslutar om konkreta åtgärder och om fördelningen av besparingen enligt förvaltningsområde utifrån de förslag som en av finansministeriet ledd arbetsgrupp lägger fram i juni 2025.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet påpekar i likhet med förra året att tillförlitlig och smidig offentlig förvaltning är en garanti för tillgodoseendet av medborgarnas rättigheter och skapar en grund för stabilitet i samhället (se AjUU 6/2024 rd, s. 4). Till exempel i fråga om arbetarskyddsmyndigheten minskar redan tidigare riktade sparåtgärder myndighetens personalresurser, vilket innebär att ytterligare besparingar oundvikligen påverkar myndighetens funktionsförmåga. Samtidigt har arbetarskyddsmyndighetens uppgifter ökat både enligt lag och bland annat i och med det ökade behovet av övervakning av användningen av utländsk arbetskraft samt de utmaningar som nya former av att låta utföra arbete medför.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet fäster också vikt vid tillsynen över arbetskraftsmyndigheterna. I sista hand är syftet med tillsynen att trygga likabehandlingen av kunderna i den decentraliserade modellen för ordnande av arbetskraftsservice. Utskottet noterar att antalet klagomål från kunderna har ökat både när det gäller tillsynsmyndighetens resurser och kvaliteten på kommunernas verksamhet. Tillsynsuppgiften koncentreras för närvarande till Regionförvaltningsverket i Västra och inre Finland, och vid regionförvaltningsreformen överförs tillsynsuppgifterna till det nya Tillstånds- och tillsynsverket.

Senast i juni 2026 ska EU-länderna genomföra två direktiv om standarder för likabehandlingsorgan på området likabehandling och lika möjligheter (direktiv (EU) 2024/1499 och direktiv (EU) 2024/1500). I direktiven fastställs sådana minimikrav för likabehandlingsorganen som är gemensamma för hela EU-området. Ett av kraven är att ge organen de personalresurser och tekniska och ekonomiska resurser som krävs för att de ska kunna sköta sina uppgifter. Utskottet anser det vara viktigt att man vid beredningen av genomförandet av direktiven noggrant bedömer likabehandlingsorganens resursbehov.

Utlåtande AjUU 6/2025 rd

Regeringen beslutade också om en besparing på cirka 2 procent, det vill säga 75 miljoner euro, i statsandelarna för kommunal basservice från och med 2027. De Arbetskraftsmyndigheter som kommunerna bildar sedan ingången av 2025 ansvarar för att ordna offentlig Arbetskraftsservice inom kommunens område, vilket innebär att de minskade statsandelarna också inverkar på Arbetskraftsmyndigheternas möjligheter att ordna Arbetskraftsservice.

Sakkunnigs har lyft fram att det svaga sysselsättningsläget påverkar kommunernas ekonomi inte bara på grund av minskade skatteinkomster utan också på grund av ökade utgifter för Arbetslöshetsförmåner, vilket också utmanar ordnandet av Arbetskraftsservice i enlighet med kundernas behov. Till exempel har man redan vid 22 av de 45 sysselsättningsområdena avbrutit beviljandet av stöd och ersättningar, såsom lönesubvention, för i år. Ytterligare 14 områden bedömer att de sannolikt blir tvungna att avbryta beviljandet av stöd senare under 2025. Enligt utredning till utskottet är de sysselsättningsområden som avbrutit beviljandet av stöd i huvudsak små och medelstora områden. Endast sju regioner har möjlighet att öka anslagen för att säkerställa att stöden fortsätter.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser det vara oroväckande särskilt med tanke på likabehandlingen av kunderna, men också med tanke på den regionala jämlikheten, att sysselsättningsområdenas möjligheter att erbjuda sina kunder tjänster varierar så kraftigt mellan olika områden redan under det första året av deras verksamhet. Utskottet anser det vara viktigt att noggrant följa denna utveckling. Utskottet betonar emellertid också att man vid bedömningen av helhetssituationen måste beakta att staten i samband med reformen av Arbets- och Näringsstjänsterna kompenserade kommunerna för de kostnader som den aktiva Arbetskraftspolitiken medförde 2024 men som realiserades 2025. På grund av periodiseringen av utgifterna genomförs betalningarna retroaktivt under 2025.

Regeringen beslutade vid halvtidsöverläggningen att bereda ett försök med att avveckling av normerna i anslutning till skötseln av sysselsättningen. Projektet skulle vara en del av avvecklingen av normerna i kommunerna. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser det viktigt att också den offentliga Arbetskraftsservicen ses över så att den svarar på de arbetssökandes behov.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande AjUU 6/2025 rd

Helsingfors 22.5.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Arto Satonen saml
vice ordförande Lauri Lyly sd
medlem Miko Bergbom saf
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Minja Koskela vänst
medlem Mikko Lundén saf
medlem Niina Malm sd
medlem Anders Norrback sv
medlem Olga Oinas-Panuma cent
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Timo Suhonen sd
ersättare Terhi Koulumies saml
ersättare Sara Seppänen saf.

Sekreterare var

utskottsråd Meri Pensamo.

Utlåtande AjUU 6/2025 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Regeringens proposition med förslag till plan för de offentliga finanserna 2026–2029 ger en hopplös bild av den ekonomiska situationen i Finland. Statens skuldsättning ökar trots regeringens löften och mål och den förväntade ekonomiska tillväxten är mycket anspråkslös. Det mycket svaga sysselsättningsläget och den fortsatta ökningen av arbetslösheten undergräver regeringens egna metoder för att anpassa de offentliga finanserna under innevarande valperiod. Arbetslösheten har förvärrats – det finns för närvarande över 320 000 arbetslösa arbetssökande och i synnerhet långtidsarbetslösheten ökar.

Nyttan av de skattebeslut som regeringen beslutade om vid halvtidsöverläggningen har gått förlorad genom regeringens tidigare och nu aktuella beslut. Till detta bidrar bland annat höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen till 25,5 procent, slopandet av rätten till skatteavdrag för arbetsmarknadsorganisationernas medlemsavgifter samt Sysselsättningsfondens planerade höjning av arbetslöshetsförsäkringspremierna 2026. Dessutom bidrar besluten om att slopa avdraget för arbetsrum och avdraget för tjänstecykel till att beskattningen höjs för många löntagare i framtiden.

Styrkan i Finland arbetsmarknadspolitik har varit att vi har haft förmåga att tillsammans lösa arbetsmarknadsfrågor. Regeringen Orpo har kämpat emot detta i två års tid. Regeringen har genom ensidiga propositioner som endast försämrar arbetstagarnas ställning försvagat förtroendet för arbetsmarknaden i Finland. Förhandlingsutrymmet har medvetet inskränkts och förutsättningarna för organisering har försämrats. Senast vid halvtidsöverläggningen föreslog regeringen att rätten till skatteavdrag för arbetsmarknadsorganisationernas medlemsavgifter slopas. Det kommer inte att ske någon ändring i regeringen linje, eftersom regeringen har för avsikt att bland annat försvaga uppsägningsskyddet och göra det lättare att ingå obefogade visstidsanställningar.

Sysselsättning

Sysselsättningsutvecklingen i Finland har varit bland den svagaste i hela Europa. Regeringen Orpo skyller på att lågkonjunkturen påverkar utvecklingen av sysselsättningen. Sakkunniga har också lyft fram regeringens egna nedskärningar som en orsak till att sysselsättningsutvecklingen är på rekorddålig nivå. Nedskärningar har lett till att lågkonjunkturen har förlängts, eftersom man inte har beaktat hushållens konsumtionsefterfrågan. Regeringen ingrep inte heller i byggbranschens kollaps som ledde till att bostadsbyggandet lades på is. Från byggbranschen spred sig recessionen vidare till handeln, byggnadsindustrin och servicebranscherna. På grund av den svaga ekonomiska tillväxten är efterfrågan på arbetskraft liten i Finland och antalet lediga jobb är väldigt få.

Den tredje planen för de offentliga finanserna som regeringen Orpo–Purra lägger fram släpar allvarligt efter regeringens mål om 100 000 nya arbetstillfällen. Enligt finansministeriet kan den sysselsättningsgrad som rådde i början av regeringsperioden (2023) nås först 2029.

Utlåtande AjUU 6/2025 rd

Avvikande mening 1

I sakkunnigyttrandena till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet lyftes det fram att regeringens nedskärningar i bland annat den sociala tryggheten, som syftar till att öka utbudet av arbete, har endast ringa effekter, eftersom det bland det ökade antalet arbetslösa finns arbetssökande som har allt svårare att få jobb. Dessutom baserar sig denna uppskattade flexibiliteten på flera år gamla undersökningar som inte motsvarar den nuvarande sysselsättningsmiljön eller ekonomiska omvärlden.

Enligt sakkunnigyttrandena har arbetslösheten ökat varje månad under hela regeringsperioden jämfört med tidigare år. Arbetslösheten har ökat i fråga om långtidsarbetslösa, personer under 25 år, utlänningar och personer över 50 år. Samtidigt har antalet personer som deltar i sysselsättningstjänster minskat och aktiveringsgraden sjunkit. Det visar att regeringen inte har agerat för att trygga servicen för arbetssökande. Regeringen har inte heller lagt fram några förslag till höjning av sysselsättningsanslagen i en svår arbetslöshetssituation.

Det finns över 117 000 långtidsarbetslösa och antalet väntas stiga till samma siffror som under den värsta ekonomiska depressionen, det vill säga till mer än 140 000. När långtidsarbetslösheten ökar försämras också möjligheterna för allt fler arbetssökande att få arbete.

Arbets- och näringstjänsterna

I sakkunnigyttrandena lyftes det fram att överföringen av arbets- och näringstjänsterna på kommunerna lyckades väl vid årsskiftet 2024–2025, men att underdimensioneringen av anslagen i förhållande till den ökade arbetslösheten har medfört problem. Regeringen har inte beaktat de kostnader som överföringen av arbets- och näringstjänsterna och den ökade arbetslösheten har medfört för sysselsättningsområdena och kommunerna. I många områden har finansieringen för lönesubvention, startpeng och kostnadsersättning enligt prövning tagit slut redan i början av 2025.

I välfärdsområdena ordnas hälsoundersökningarna för arbetslösa inte som de borde. Faktorer som har samband med arbetsförmåga och kompetensbrist utgör de största hindren för sysselsättning. Regeringen har gjort det svårare att upprätthålla kompetensen i arbetslivet genom att slopa vuxenutbildningsstödet. Regeringen har inte heller lämnat någon proposition om en ersättande modell. Dessutom har regeringen skurit i finansieringen till yrkesutbildningen på andra stadiet. Syftet med hälsoundersökningarna för arbetslösa är att utreda och stödja en arbetslös persons hälsa och välbefinnande samt kartlägga personens arbets- och funktionsförmåga, rehabiliteringsbehov. Vid behov hänvisas den arbetslösa till fortsatta tjänster. Genom regelbundna hälsoundersökningar av arbetslösa kan man uttryckligen förbättra de arbetssökandes situation. För en del arbetssökande behövs det åtgärder enligt Lex Lindström och Lex Taipale, eftersom det är ytterst osannolikt att dessa personer får arbete. Med metoder enligt modellerna ovan kan dessa personer i stället för utkomstskydd för arbetslösa omfattas av annan social trygghet.

Resurserna för arbetarskyddet

Regionförvaltningsverken ska bland annat sörja för det lagstadgade arbetarskyddet och arbetsförhållandena, förhindra arbetsrelaterat utnyttjande och utöva tillsyn. På grund av statens produktivetsprogram ändras förvaltningen och resurserna minskas. Regeringen beslutade vid halvtidsö-

Utlåtande AjUU 6/2025 rd

Avvikande mening 1

verläggningen om ytterligare inbesparingar på 130 miljoner euro inom statsförvaltningen. De minskande resurserna tvingar till prioriteringar och en del av uppgifterna äventyras eller hamnar i skymundan. Dessa åtgärder försvagar sammantaget den nödvändiga och direkta myndighetstillsynen.

Avsaknaden av tillväxt och det svaga sysselsättningsläget försämrar kommunernas situation.

Kommunernas ekonomiska situation försvåras när arbetslösheten ökar och blir långvarig. Arbetslösheten har en större inverkan än tidigare, eftersom kommunerna har större ansvar än tidigare för finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa. Det svåra sysselsättningsläget syns i ett ökande servicebehov och minskade skatteinkomster. Det svaga ekonomiska läget i kommunerna påverkar också organiseringen av arbets- och närings tjänsterna, eftersom kommunerna är tvungna att prioritera hur de använder sin finansiering med allmän täckning. I denna prioritering är utgångsläget för arbets- och närings tjänsterna detsamma som för småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, utbildningen på andra stadiet och stadens övriga tjänster. Kommunernas situation förvärras ytterligare av den besparing på 75 miljoner euro i kommunernas statsandelar som regeringen beslutat om från och med 2027.

När finansieringen för överföringen av arbets- och närings tjänsterna till kommunerna inte räcker till på grund av den ökade arbetslösheten uppgår kommunernas underskott för skötseln av utkomstskyddet för arbetslösa till minst 50 miljoner euro. Regeringen slopade kommunernas möjlighet att använda lönesubventionerat arbete som sysselsättningsmetod och minskade samtidigt det anslag som reserverats för detta. Genom att slopa det lönesubventionerade arbetet i kommunerna framtog regeringen kommunerna ett verktyg bland annat för att sköta sysselsättningen av dem som har svårast att få jobb. Nedskärningarna i anslagen för integration försvagar ytterligare den kommunala ekonomin.

Kommunernas ekonomiska situation försämras också av behovet att sörja för placeringen av ukrainare som flytt undan kriget och deras arbetslöshet. Detta syns med kort fördröjning i kommunernas ekonomi när kostnaderna för arbetsmarknadsstöd ökar. Situationen drabbar varje kommun olika och det leder indirekt till att de kommuner som tagit emot många ukrainare betalar för att tillhandahålla humanitär hjälp. Situationen bör lösas så att kostnaderna fördelas jämnt på riksnivå.

Jämställdhet

Sakkunniga har påpekat att det i planen för de offentliga finanserna inte har gjorts någon bedömning av konsekvenserna för jämställdheten och att regeringen trots förfrågningar inte har gjort någon samlad bedömning av nedskärningarnas sammantagna konsekvenser. Delegationen för jämställdhetsärenden (Tane) och jämställdhetsombudsmannen har upprepade gånger anmärkt på de bristfälliga bedömningarna av jämställdhetskonsekvenserna och i synnerhet på att det saknas bedömningar av de sammantagna konsekvenserna av alla nedskärnings- och arbetsmarknadsåtgärder.

Europarådets expertgrupp för uppföljning av Istanbulkonventionen (Grevio) publicerade sin första tematiska rapport om Finland i december 2024. Gruppen lyfte fram den positiva utvecklingen

Utlåtande AjUU 6/2025 rd
Avvikande mening 1

i Finland, såsom det arbete som kommissionen för bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Nape) gör samt inrättandet av uppgiften som rapportör om våld mot kvinnor 2022. Riksdagen har vid behandlingen av jämställdhetsredogörelsen förutsatt att statsrådet vidtar åtgärder för att permanenta arbetet mot våld och utreda dess struktur. Planen för de offentliga finanserna för 2026–2029 innehåller till denna del dock inga betydande nya initiativ eller allokeringar av resurser.

Allt fler tar kontakt med diskrimineringsombudsmannen i diskrimineringsärenden. År 2024 kontaktades diskrimineringsombudsmannen 2 186 gånger, av vilka 507 gällde arbetslivet. Detta medför betydande utmaningar för resurserna vid ombudsmannens byrå, liksom också för genomförandet av förordningen om artificiell intelligens.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 22.5.2025

Lauri Lyly sd
Niina Malm sd
Timo Suhonen sd

Utlåtande AjUU 6/2025 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Allmänt

Halvtidsöverläggningen ändrar inte på det stora hela riktningen för Finlands ekonomi. Ekonomisk tillväxt och nya jobb är i dag bara en from förhoppning. I stället för det utlovade tillväxtpaketet är resultatet av halvtidsöverläggningen att den offentliga skulden ökar, det införs skattelättnader som gynnar höginkomsttagarna, det görs nya nedskärningar i utbildningen och kommunernas ekonomiska läge försämras. Riktningen är alltså densamma som den varit redan i två år. Situationen för vanligt folk är fortsatt svår. Flera av regeringens lagändringar ökar avsevärt användningen av grundtrygghet och utkomststöd.

Centern uttrycker oro över att bedömningen av förändringarnas sammantagna konsekvenser är bristfällig. Konsekvenserna av förmånsnedskärningarna är betydande särskilt för barnfamiljer och kommer att öka barnfamiljsfattigdomen. Många lagändringar ökar också den regionala ojämlikheten.

Regeringens ekonomi- och skattepolitik är långt ifrån stabil och förutsägbar. Regeringen hattar fram och tillbaka mellan skattelättnader och skattesärpningar.

Finland behöver en kursändring. Finland måste befrias från regeringens skuldpolitik och gå in för en hållbar tillväxt. Ekonomisk tillväxt och fler arbetstillfällen är ytterst också den mest hållbara lösningen på skuldsättningen.

Enligt regeringsprogrammet ska skuldkvoten i de offentliga finanserna stabiliseras och därefter vändas i en riktning som ur ett valperiodsövergripande perspektiv är permanent nedåtgående. När regeringen hösten 2023 presenterade sin första plan för de offentliga finanserna, det vill säga den för 2024—2027, var bedömningen att skulden i förhållande till bruttonationalprodukten stiger till 81,6 procent fram till 2027.

Enligt vårens plan för de offentliga finanserna 2026—2029 kommer skuldkvoten dock att stiga till 86,7 procent före utgången av valperioden. Det är klart över den nivå som regeringen själv uppskattade i början av valperioden. Skuldnivån i förhållande till bruttonationalprodukten steg redan 2024 till 82,1 procent och översteg alltså den nivå som den skulle ha varit på i slutet av valperioden.

Enligt regeringens nya plan för de offentliga finanserna fortsätter skulden i förhållande till bruttonationalprodukten att öka också efter innevarande valperiod. År 2029 kommer skuldkvoten att vara nästan 90 procent.

Utlåtande AjUU 6/2025 rd Avvikande mening 2

Sysselsättning

Utöver skuldsättningen har arbetslösheten blivit allt svårare i Finland under två senaste åren. Enligt regeringsprogrammet är målet att genomföra reformer för att höja sysselsättningen med minst 100 000 sysselsatta. Ökad sysselsättning ska leda till att de offentliga finanserna stärks med över två miljarder euro. I stället för de utlovade 100 000 nya sysselsatta har istället antalet arbetslösa ökat under regeringsperioden.

Mätt enligt den säsongs- och slumpvariationsrensade trenden uppgick antalet sysselsatta vid regeringsperiodens början i juni 2023 till 2 637 000. I mars 2025 var motsvarande siffra 2 588 000 sysselsatta. Antalet sysselsatta har hittills minskat med 49 000 under regeringsperioden.

Det är särskilt oroväckande att ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten förvärras. Det finländska näringslivet har drabbats av en konkursvåg, och på många arbetsplatser förs omställningsförhandlingar. Sammantaget har det under denna valperiod, på två år, inletts cirka 7 000 konkurser.

Det försämrade sysselsättningsläget syns också i sysselsättningsområdena och det är oroväckande att de har varit tvungna att reagera på den knappa finansieringen genom att begränsa utbetalningen av sysselsättningsfrämjande stöd, såsom lönesubvention och startpeng.

Ekonomisk tillväxt och beskattning

Det är rätt att regeringen äntligen försöker vidta åtgärder för att få ekonomin att växa. Det är på sin plats att sänka beskattningen av arbete särskilt för låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt skärper regeringen dock beskattningen genom att slopa olika avdrag i beskattningen. Därför verkar lättnaderna ge en medelinkomsttagare bara några euro extra i månaden, när man beaktar att skatteavdragen faller bort. Effekterna av inkomstskattesänkningarna reduceras av slopade avdragsrättigheter och behovet av att höja arbetslöshetsförsäkringspremien till följd av den ökande arbetslösheten samt av höjningarna av konsumtionsskatterna, som redan tärt på köpkraften.

Det är ytterst osäkert om skattesänkningarna återställer vanliga finländares och företags förtroende för ekonomin. Det underskott som följande regering kommer att få ärva är katastrofalt, särskilt som det paket på nio miljarder euro som regeringen vitt och brett pratat om är förenat med osäkerhetsfaktorer när det gäller sysselsättning och besparingar inom social- och hälsovården.

Centern har under hela valperioden krävt att den ekonomiska tillväxten ska fördubblas och att tjänsterna ska räddas.

Centerns alternativ till beskattning av företag sporrar till satsningar på produktutveckling, innovationer och marknadsföring genom att de vinster som stannar inom företag beskattas mindre än de som delas ut. Den utlovade sänkningen av samfundsskatten med ett par procentenheter i slutet av valperioden får knappast företagen att genast göra en massa investeringar. Över hälften av sänkningen av samfundsskatten gäller stora företag. De stora företagen utgör ändå bara en tusendel av alla företag.

Utlåtande AjUU 6/2025 rd

Avvikande mening 2

Eftersom sänkningen av samfundsskatten endast gäller aktiebolag, utesluter regeringen ensamföretagare och en stor del av mikroföretagen samt små och medelstora företag från sänkningen.

Också små och medelstora företag bör inkluderas i investeringsgottgörelsen för den gröna omställningen. Försämringarna i hushållsavdraget borde ha återtagits för att öka företagsamheten och konsumtionen av tjänster.

När regeringen har haft fullt upp med anpassningsåtgärder och att gynna stora företag och höginkomsttagare har den glömt bort ekonomins psykologiska effekt. I stället för att man skapar osäkerhet och utarmar basservicen förtjänar finländarna hopp och framtidstro. Sådana satsningar på befolknings- och utbildningspolitiken lyser nu med sin frånvaro.

Nedskärningarna i kommunernas finansiering innebär i praktiken nedskärningar i småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och livskraften.

Vi måste få sysselsättningen, ekonomin och framtidstron att öka. I stället för en centraliseringsorienterad politik behöver vi en tillväxtmodell där alla finländare och alla områden inkluderas.

Företagande och arbetsliv

Centern anser det vara bra att den sociala tryggheten för deltidsföretagare förbättras genom att en kombinationsförsäkring införs i förtjänstskyddet. Kombinationsförsäkringen stärker utkomstskyddet för arbetslösa både för företagare och arbetstagare. Reformen förbättrar utkomstskyddet särskilt inom de kreativa branscherna.

Uppmärksamhet ska också fästas vid hur en arbetslös kan bli tvungen att utreda betydelsen och omfattningen av sin egen småskaliga företagsverksamhet. Om en person arbetar ens några timmar i månaden, måste man avgöra om han eller hon är företagare i huvudsyssla eller bisyssla. Utredningen och bedömningen görs av Arbetskraftsmyndigheten. Tolkningarna kan variera, vilket medför både osäkerhet och risker. Det är ett problem som gäller rättsskyddet och likabehandlingen och det uppmuntrar inte till att pröva på om företagsverksamhet i liten skala skulle ge extra inkomster eller om det någon gång rentav skulle leda till företagsverksamhet på heltid.

Regeringen bör för att ersätta det slopade slopavuxenutbildningsstödet utan dröjsmål bereda en ny modell som sporrar till vuxenstudier och svarar mot arbetslivets föränderliga behov samt uppmuntrar till kontinuerligt lärande. Individuella och flexibla studievägar möjliggör en meningsfull karriär och de kan vid behov snabbt svara på nya utvecklingsbehov.

Större uppmärksamhet bör också fästas vid välbefinnandet i arbetet och arbetshälsan samt goda chefs- och medarbetarfärdigheter. Det är också viktigt att bättre kunna kombinera familj, studier och arbetsliv. Det behövs flexibla lösningar och också rätt attityd till exempel när det gäller att kombinera arbetslivet och vardagen med barnfamilj. Partiellt arbetsföra måste också beaktas i högre grad. Partiellt arbetsföra får inte lämnas utanför samhället på grund av sjukdom eller skada. Individuella tjänster är det bästa alternativet för att stödja möjligheterna att klara sig i arbetslivet.

Utlåtande AjUU 6/2025 rd Avvikande mening 2

Regeringen har beslutat om en ändring av hemvårdsstödet, enligt vilken rätten till stöd för hemvård börjar efter tre års boendetid. Kravet på boendetid gäller båda föräldrarna. Även om ändringen enligt FPA:s statistik inte berör en särskilt stor grupp, är den principiellt stor. I Finland har den sociala tryggheten av hävd varit bosättningsbaserad och den treårsregel som nu föreslås skulle avvika från denna modell. Det kan anses problematiskt med avseende på grundlagen och diskrimineringslagen. Om en finländare har en utländsk make eller maka får de inte hemvårdsstöd om kravet som gäller boendetid inte uppfylls för maken eller maken.

Artificiell intelligens och dataekonomi

Artificiell intelligens och dataekonomi erbjuder möjligheter att förbättra produktiviteten, men samtidigt bör man fästa uppmärksamhet vid dataskyddet. Resurserna för dataombudsmannens verksamhet måste tryggas. Dataskyddets betydelse bör ses som en del av den oundvikliga utvidgningen av teknik och innovationer, möjligheterna att öka den ekonomiska tillväxten och stärka investerarnas förtroende samt tryggandet av den nationella säkerheten och skyddet för privatpersoners personuppgifter. När tekniken utvecklas snabbt är det med tanke på Finlands konkurrenskraft viktigt att man kan lita på att samhället är funktionsdugligt och säkert.

Bedömning av den ekonomiska politikens konsekvenser för jämställdheten

Under de föregående regeringsperioderna bereddes en separat bedömning av den ekonomiska politikens konsekvenser för jämställdhet. Utifrån bedömningarna kan det konstateras att även om konsekvenserna av enskilda finanspolitiska beslut kan vara små, kan ändå den kumulativa effekten av dem inverka på jämställdheten mellan könen.

Under denna regeringsperiod har man till exempel genomfört omfattande strukturella arbetsmarknadsreformer som sammantaget verkar ha negativa konsekvenser för jämställdheten på arbetsmarknaden och för kvinnors försörjning. Därför är det viktigt att man vid beredningen av budgetlagarna bedömer lagarnas konsekvenser för jämställdheten för att de negativa konsekvenserna ska kunna minskas och undvikas.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 22.5.2025

Tuomas Kettunen cent
Olga Oinas-Panuma cent

Utlåtande AjUU 6/2025 rd
Avvikande mening 3

Avvikande mening 3

Motivering

Bekämpningen av våld mot kvinnor kräver tilläggsresurser

Våld mot kvinnor är fortfarande ett allvarligt människorätts- och jämställdhetsproblem i Finland. EU:s direktiv om bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet medför ytterligare skyldigheter för Finland bland annat när det gäller bekämpning av våld på nätet, riskbedömning i fråga om våld samt rättsskyddet och tjänsterna för våldsoffer och deras barn. Också riksdagen har vid behandlingen av jämställdhetsredogörelsen förutsatt att statsrådet vidtar åtgärder för att permanenta arbetet mot våld och utreda dess struktur.

Arbetet för att bekämpa våld mot kvinnor behöver tilläggsresurser. Strukturerna och resurserna för det våldsförebyggande arbetet måste säkerställas, verkställandet av straffansvaret vid våld i nära relationer måste effektiviseras och servicesystemet för att förhindra våld måste förbättras. I planen för de offentliga finanserna föreslås dock inga betydande nya resurser.

Också jämställdhetsombudsmannen måste garanteras tillräckliga resurser. Antalet som tar kontakt med jämställdhetsombudsmannen har ökat med cirka 55 procent sedan 2020 och de nuvarande resurserna är otillräckliga för skötseln av jämställdhetsombudsmannens uppgifter.

Ändringarna i den sociala tryggheten för invandrare

Regeringens planerade ändringar i den sociala tryggheten och hälso- och sjukvården för invandrare är betydande med tanke på likabehandling och icke-diskriminering. I redogörelsen anges det att hemvårdsstödet slopas för utländska medborgare som har bott i Finland i mindre än tre år. Förslaget är principiellt mycket betydelsefullt, eftersom det innebär att man slopar det bosättningsbaserade socialförsäkringssystemet. Förslaget är betydande också med avseende på grundlagen, enligt vilken alla personer som är bosatta i Finland ska garanteras sociala, hälsomässiga och kulturella rättigheter på lika villkor. Regeringens planer är inte acceptabla.

Konsekvenserna för jämställdheten bör beaktas bättre

Planen för de offentliga finanserna innehåller ingen bedömning av konsekvenserna för jämställdheten. En sådan bedömning skulle visa hur de föreslagna åtgärderna i planen för de offentliga finanserna påverkar jämställdheten mellan könen. I konsekvensbedömningen av samhälleliga beslut bör förslagets sammantagna konsekvenser granskas i större utsträckning och mer heltäckande än för närvarande och bedömningen av jämställdhetskonsekvenserna bör inkluderas i planen för de offentliga finanserna.

Det är viktigt att bedöma konsekvenserna för jämställdheten bland annat med tanke på regeringens omfattande försämringar av arbetsmarknaden och nedskärningarna i den sociala tryggheten. Också ändringarna i välfärdsområdenas uppgifter bör bedömas ur ett jämställdhets- och likabe-

Utlåtande AjUU 6/2025 rd
Avvikande mening 3

handlingsperspektiv. När social- och hälsovårdstjänsterna riktas rätt och garanteras tillräckliga resurser kan man påverka till exempel könsrelaterade skillnader i hälsa och välfärd.

Regeringen skär också ner anslagen till organisationerna inom social- och hälsovården med 10 miljoner euro, utöver de nedskärningar som redan gjorts. Nedskärningen kan ha en negativ inverkan på främjandet av jämställdhets- och likabehandlingsarbetet, inklusive arbetet för att förebygga våld och hjälpa våldsoffer. De gröna godkänner inte nedskärningarna som drabbar social- och hälsovårdsorganisationerna.

Regeringens åtgärder ökar den ekonomiska ojämlikheten

Regeringen inför betydande skattelättnader för stora företag och de mest välbärgade. Regeringen sänker samfundsskatten med två procentenheter, även om de sakkunniga anser att samfundsskatten redan är på en konkurrenskraftig nivå i Finland. Sänkningen av samfundsskatten kostar Finland nästan en miljard euro per år.

Samtidigt sänker regeringen beskattningen för de rikaste finländarna. Det är oacceptabelt särskilt i en situation där de största nedskärningarna har riktats mot de allra fattigaste. Också slopandet av rätten till skatteavdrag för fackförbundens medlemsavgifter försvagar ställningen för många arbetstagare och skärper beskattningen. Beslutet ligger i linje med regeringens politik, som syftar till att minska incitamenten för arbetstagarna att organisera sig.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 22.5.2025

Fatim Diarra gröna

Utlåtande AjUU 6/2025 rd Avvikande mening 4

Avvikande mening 4

Motivering

Regeringens rambeslut och planen för de offentliga finanserna 2026–2029 är en fortsättning på regeringen Orpos ideologiska projekt för att avveckla den nordiska välfärdsstaten och ett välfungerande avtalssamhälle. Regeringen har misslyckats katastrofalt med att hantera sysselsättningen och ekonomin samtidigt som sysselsättningen på andra håll i Europa har utvecklats i positiv riktning. Resultatet av regeringens politik är att antalet arbetslösa har ökat med fler än 80 000 personer på två år.

Samtidigt som långtidsarbetslösheten enligt arbets- och näringsministeriets prognos hotar att stiga till samma siffror som under den ekonomiska depressionen, saknas det i planen för de offentliga finanserna helt och hållet satsningar på sysselsättningstjänsterna. Regeringen har skurit i sysselsättningsanslagen, och nu tvingas de kommuner som ansvarar för sysselsättningen att sköta sina uppgifter och det ökande antalet kunder med otillräckliga resurser. Som det har påpekats för utskottet har pengarna för lönesubvention och tjänster redan bundits upp för i år i många kommuner och sysselsättningsområden. Detta hotar också att öka den strukturella arbetslösheten, eftersom en del av de arbetslösa i och med den så kallade hystereseffekten långvarigt eller permanent hamnar utanför arbetsmarknaden.

Vänsterförbundet anser att resurserna för kommunernas sysselsättningstjänster bör ökas, samtidigt som man bör se till att de riktas på ett ändamålsenligt sätt. Den nuvarande serviceprocessen, som på detaljnivå skrivits in i lagen och som förutsätter ansökningar på löpande band, har visat sig vara ineffektiv. För att främja sysselsättningen bör kommunerna ges större spelrum att tillhandahålla tjänster som genuint motsvarar individernas behov. Också begränsningarna för kommunernas lönesubventionerade arbete bör slopas och lönesubvention bör tas i bruk i högre grad inom alla sektorer.

De nya utgiftsnedskärningar som det beslutats om i samband med planen för de offentliga finanserna gäller till exempel den offentliga förvaltningen, kommunernas statsandelar och högskolorna. Dessa beslut och de nya nedskärningar som planeras inom social- och hälsovården kommer ytterligare att öka arbetslösheten också i form av direkta uppsägningar. Dessutom försvagar nedskärningarna i utbildningen sysselsättningsutvecklingen på lång sikt, eftersom befolkningens kompetensnivå inte kan höjas på det sätt som den föränderliga näringsstrukturen förutsätter.

Trots den katastrofala sysselsättningsutvecklingen beslutade regeringen inte vid ramförhandlingarna om nya sysselsättningsåtgärder eller ens om att rätta till sina mest uppenbara misstag. Regeringens beslut att slopa vuxenutbildningsstödet var ett allvarligt misstag, och någon trovärdig ersättande modell har ännu inte genomförts. Vänsterförbundet har förbundit sig att återinföra vuxenutbildningsstödet nästa gång vi sitter i regeringen. Den effektivaste sysselsättningspolitiken går ut på att höja kompetensnivån hos hela befolkningen och främja kontinuerligt lärande.

Vänsterförbundet kräver också att utkomstskyddets och bostadsbidragets skyddade belopp återtas och höjs till 500 euro i månaden. Regeringens beslut att slopa de skyddade beloppen har kraf-

Utlåtande AjUU 6/2025 rd

Avvikande mening 4

tigt försvagat incitamenten för att ta emot deltidsarbete och kortvarigt arbete, vilket i synnerhet i det svaga sysselsättningsläget hotar leda till att arbetslösheten förlängs och marginaliseringen ökar. Nu är regeringen dock i färd med att slopa också utkomststödets skyddade belopp, vilket ytterligare försvagar nämnda incitament.

Detta visar att nedskärningarna i den sociala tryggheten har blivit ett självändamål för regeringen och att nedskärningarna inte nödvändigtvis ens förväntas ha positiva sysselsättningseffekter.

Vid ramförhandlingarna fortsatte regeringen att regeringen också sitt angrepp mot fackföreningsrörelsen, kollektiva avtal och organiserade arbetstagare. Europeiska unionens minimilönedirektiv förutsätter att medlemsländerna strävar efter att öka kollektivavtalens täckning, men regeringen strävar däremot aktivt efter att skrota organisationsgraden och därigenom förutsättningarna för kollektiva avtal. Regeringen föreslår att rätten till skatteavdrag för arbetsmarknadsorganisationernas medlemsavgifter slopas, vilket till denna del höjer beskattningen för över en miljon arbetstagare. Detta hotar på längre sikt leda till att organisationsgraden sjunker och därigenom också till att kollektivavtalens täckning försvagas.

Kollektivavtal om arbetsvillkor har i synnerhet i de nordiska länderna bidragit till en socialt och ekonomiskt hållbar utveckling och hög sysselsättning. Avvecklingen av den nordiska arbetsmarknadsmodellen hotar å andra sidan försvaga tilliten, arbetsfreden och produktivitetsutvecklingen i Finland. Regeringen ser utvecklingen av kvaliteten på arbetslivet som en strävan som strider mot målet om hög sysselsättning, även om de internationellt sett höga sysselsättningsnivåerna i Norden visar att dessa går hand i hand. Ett rättvist arbetsliv är en grundläggande förutsättning för att så många som möjligt ska kunna delta i arbetslivet och också kunna göra en lång karriär.

Urholkningen av den nordiska arbetsmarknadsmodellen och bland annat regeringens tidigare proposition om att utvidga lokala avtal utan hänsyn till förtroendemannasystemet hotar också att öka missbruk i arbetslivet. Samtidigt beslutade regeringen vid ramförhandlingarna om nya besparingar i statsfinanserna. Det finns ännu inga närmare uppgifter om hur besparingarna ska riktas. Resurserna för tillsynen över arbetarskyddet är redan nu underdimensionerade i förhållande till de allt vanligare problemen bland annat i fråga om utnyttjande av utländsk arbetskraft, och därför bör de nya nedskärningarna åtminstone inte riktas till tillsynen över arbetarskyddet.

Med tanke på den långsiktiga sysselsättningsutvecklingen och försörjningskvoten är det viktigt att Finland har tillräckligt med invandring och att det satsas på integration. Regeringen har dock på alla sätt försökt försvåra arbetskraftsinvandringen och skära ned på de integrationsfrämjande tjänsterna, vilket gör det svårare för invandrarna att komma in i arbetslivet. Ett nytt beslut från ramförhandlingarna är att regeringen planera införa den så kallade norska modellen inom hemvårdsstödet. Modellen särbehandlar familjer på ett godtyckligt sätt och bidrar endast till att öka de offentliga utgifterna. Regeringens politiska linje är att göra invandrare till andra klassens medborgare, vilket gör Finland mindre attraktivt för arbetskraftsinvandrare och försämrar invandrarernas integration i det finländska samhället. Priset för en invandringsfientlig politik är högt såväl ur ett mänskligt som ett ekonomiskt perspektiv.

Utlåtande AjUU 6/2025 rd
Avvikande mening 4

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 22.5.2025

Minja Koskela vänst